Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC

Stalna konferencija gradova i opština

Savez gradova i opština Srbije

PRAVNE NOVOSTI

Bilten SKGO za propise od značaja za lokalnu samoupravu

God. IV, br. 8 — Beograd, 31. maj 2021. godine

ZAKON O RODNOJ RAVNOPRAVNOSTI

NOVO

- ✓ Određivanje i sprovođenje posebnih mera za ostvarivanje i unapređivanje rodne ravnopravnosti
- ✓ Vrste planskih akata koje donosi JLS u oblasti rodne ravnopravnosti i izveštavanje o realizaciji planskih akata
- ✓ Tela za rodnu ravnopravnost u JLS
- ✓ Određivanje lica zaduženog za rodnu ravnopravnost
- ✓ Evidentiranje i izveštavanje o ostvarivanju rodne ravnopravnosti
- ✓ Ostale važne odredbe

NAJVAŽNIJE ODREDBE KOJE SE ODNOSE NA JLS

ODREĐIVANJE I SPROVOĐENJE POSEBNIH MERA ZA OSTVARIVANJE I UNAPREĐIVANJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI

Zakonom je određeno da se pod „**organom javne vlasti**“ podrazumeva državni organ, **organ** autonomne pokrajine i **jedinice lokalne samouprave**, kao i javna preduzeća, ustanove, javne agencije i druge organizacije i lica kojima su zakonom poverena pojedina javna ovlašćenja, kao i pravno lice koje osniva ili finansira u celini, odnosno u pretežnom delu Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave. S tim u vezi, Zakon sadrži odredbe koje se odnose na postupanje organa javne vlasti, među kojima su i organi JLS, u cilju ostvarivanja i unapređivanja rodne ravnopravnosti.

Zakonom je određeno da se u cilju ostvarivanja i unapređenja rodne ravnopravnosti preduzimaju opšte i posebne mere. **Organi javne vlasti određuju i sprovode posebne mere**, koje moraju biti u skladu sa opštim merama. Posebne mere primenjuju se dok se ne postigne cilj zbog kojeg su propisane. Prema Zakonu, **vrste posebnih mera su**: 1) mere koje se određuju i sprovode u slučajevima osetno neuravnotežene zastupljenosti polova; 2) podsticajne mere, kojima se daju posebne pogodnosti ili uvode posebni podsticaji u cilju unapređenja položaja i obezbeđivanja jednakih mogućnosti za žene i muškarce u svim oblastima društvenog života; 3) programske mere, kojima se operacionalizuju programi za ostvarivanje i unapređenje rodne ravnopravnosti.

Informacije i statistički podaci koji se prikupljaju i evidentiraju u **organima javne vlasti** u oblastima u kojima se

sprovode mere iz ovog zakona moraju biti, osim zbirno, razvrstani i iskazani po polu i starosnoj dobi. Ove informacije i statistički podaci sastavni su deo službene statistike i javno su dostupni.

Organi javne vlasti dužni su da na godišnjem nivou objavljuju administrativne podatke o neplaćenom kućnom radu, radi preuzimanja od strane proizvođača zvanične statistike u cilju utvrđivanja njegove ukupne vrednosti i njegovog učešća u bruto domaćem proizvodu. Ova odredba počeće da se primenjuje 1. januara 2024. godine.

Oblasti u kojima se određuju i sprovode posebne mere su: oblast rada i zapošljavanja; oblast socijalne i zdravstvene zaštite; socijalni dijalog i rodna ravnopravnost; oblast obrazovanja, vaspitanja, nauke i tehnološkog razvoja; oblast informaciono-komunikacionih tehnologija i informacionog društva; oblast odbrane i bezbednosti; oblast saobraćaja; oblast energetike; oblast zaštite životne sredine; oblast kulture; oblast sporta; oblast javnog informisanja. Za svaku od ovih oblasti zakonom je jasno definisano u čemu se sastoje posebne mere koje sprovode organi javne vlasti i koje aktivnosti obuhvataju.

VRSTE PLANSKIH AKATA KOJE DONOSI JLS U OBLASTI RODNE RAVNOPRAVNOSTI I IZVEŠTAVANJE O REALIZACIJI PLANSKIH AKATA

Prema zakonu, radi razvoja, unapređivanja i ostvarivanja rodne ravnopravnosti JLS donosi sledeće planske akte: akcioni plan; plan ili program rada, odnosno poslovanja organa javne vlasti koji obavezno sadrže i deo o rodnoj ravnopravnosti u organu javne vlasti; plan upravljanja rizicima od povrede principa rodne ravnopravnosti.

Organi javne vlasti koji imaju više od 50 zaposlenih i radno angažovanih lica, dužni su da određuju i sprovode posebne mere u zavisnosti od ciljeva koje je potrebno ostvariti njihovim određivanjem i sprovođenjem. Posebne mere određuju se i sprovode u okviru godišnjih planova ili programa rada koje pripremaju i donose organi javne vlasti. Godišnji planovi ili programi rada koji, pored elemenata propisanih zakonom, obavezno sadrži i deo koji se odnosi na ostvarivanje i unapređenje rodne ravnopravnosti. Ukoliko planovi ili programi nisu javno dostupni **organi javne vlasti** dužni su da o donošenju plana ili programa obaveste Ministarstvo i da uz obaveštenje dostave izvod iz plana, odnosno programa u delu koji se odnosi na ostvarivanje i unapređenje rodne ravnopravnosti, najkasnije u roku od 15 dana od dana njihovog donošenja. Ako su planovi ili programi javno dostupni **organi javne vlasti** dužni su da Ministarstvu dostave obaveštenje o glasilu ili internet stranici na kojoj je plan ili program objavljen, u roku od 15 dana od dana donošenja.

Organi javne vlasti donose plan upravljanja rizicima od povrede principa rodne ravnopravnosti (u daljem tekstu: plan upravljanja rizicima). Plan upravljanja rizicima donosi se posle procene rizika i predstavlja garanciju rodne perspektive, urodnjavanja i uravnotežene zastupljenosti polova u postupanjima organa javne vlasti. Prema zakonu, plan upravljanja rizicima sadrži: 1) oblasti i procese koji su naročito rizični za povredu principa rodne ravnopravnosti i procenu stepena rizika; 2) preventivne mere kojima se otklanjaj rizici i rokovi za njihovo otklanjanje; podatke o licima odgovornim za sprovođenje mera iz plana upravljanja rizicima. Plan upravljanja rizicima i izveštaj o sprovođenju plana, organ javne vlasti dužan je da dostavi ministarstvu, u roku i na način koji će biti propisani Pravilnikom za izradu i sprovođenje plana upravljanja rizicima a koji donosi ministar.

Rukovodilac organa javne vlasti odgovoran je za donošenje, sprovođenje i izveštavanje o sprovođenju plana upravljanja rizicima. Rukovodilac organa javne vlasti dužan je da odredi lice koje će obavljati poslove koordinacije u vezi sa donošenjem, sprovođenjem i izveštavanjem o sprovođenju plana upravljanja rizicima. Kod organa javne vlasti kojima ima više od 50 zaposlenih ili radno angažovanih lica, poslove koordinacije u vezi sa donošenjem, sprovođenjem i izveštavanjem o sprovođenju plana upravljanja rizicima obavlja lice zaduženo za rodnu ravnopravnost.

TELA ZA RODNU RAVNOPRAVNOST U JLS

Zakonom je propisano da se **u JLS obrazuju tela za rodnu ravnopravnost** i to: **1) komisija za rodnu ravnopravnost** i **2) savet za rodnu ravnopravnost**.

Komisija za rodnu ravnopravnost obrazuje se kao stalno radno telo skupštine JLS i čine je odbornici, čija je osnovna uloga da sve akte koji se upućuju skupštini razmatra iz rodne perspektive. **Savet za rodnu ravnopravnost** se obrazuje u organima uprave JLS, a čine ga imenovana ili postavljena lica, predstavnici ustanova, organa i organizacija u oblastima značajnim za rodnu ravnopravnost i sprečavanje i suzbijanje rodno zasnovanog nasilja, a nadležan je da prati stanje u oblasti rodne ravnopravnosti, kao i da inicira i predlaže mere za unapređenje rodne ravnopravnosti. U radu saveta obavezno učestvuju i lica zadužena za rodnu ravnopravnost u organima uprave JLS, koja pružaju stručnu i administrativno-tehničku podršku radu saveta.

Izbor, nadležnosti i način rada komisije i saveta za rodnu ravnopravnost uređuje se aktima koje donosi skupštine JLS. **Zakonom je propisano da su nadležni organi jedinice lokalne samouprave koji nemaju osnovana tela za rodnu ravnopravnost dužni da donesu odgovarajuće akte o osnivanju tih tela u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona**.

ODREĐIVANJE LICA ZADUŽENOG ZA RODNU RAVNOPRAVNOST

Zakon propisuje da su organi javne vlasti koji imaju više od 50 zaposlenih i radno angažovanih lica, dužni da iz reda svojih zaposlenih odrede **lice zaduženo za rodnu ravnopravnost** u skladu sa svojim aktom o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta. Lice zaduženo za rodnu ravnopravnost određuje rukovodilac organa javne vlasti, a to lice je rukovodila organizacione jedinice u čijoj nadležnosti su poslovi koji se odnose na vođenje evidencija u oblasti rada.

O određivanju lica zaduženog za rodnu ravnopravnost i o svakoj promeni ovog lica organi javne vlasti dužni su da obaveste Ministarstvo.

Prema zakonu, **lice zaduženo za rodnu ravnopravnost** nadležno je da: prati sprovođenje politika i mera za ostvarivanje i unapređivanje rodne ravnopravnosti iz delokruga organa u kojem su zaposleni; prati stanje o polnoj strukturi zaposlenih i radno angažovanih lica u organu u kome su određeni i sastavlja izveštaje o utvrđenom stanju u pogledu dostignutog nivoa ostvarivanja rodne ravnopravnosti u oblasti iz delokruga organa; dostavlja izveštaje o utvrđenom stanju u pogledu dostignutog nivoa ostvarivanja rodne ravnopravnosti rukovodiocu organa, koje organ javne vlasti, nakon donošenja, dostavlja Ministarstvu; sarađuje sa Ministarstvom i telima za rodnu ravnopravnost na pitanjima značajnim za ostvarivanje i unapređivanje rodne ravnopravnosti; priprema podatke, analize i materijale potrebne za rad tela za rodnu ravnopravnost; obavlja i druge poslove u skladu sa aktom o određivanju lica zaduženog za rodnu ravnopravnost. Za obavljanje navedenih poslova, lica zadužena za rodnu ravnopravnost moraju biti obučena u skladu sa programom koji bliže uređuje Ministarstvo u saradnji sa Nacionalnom akademijom za javnu upravu.

Zakonom je propisano da su nadležni organi jedinice lokalne samouprave koji nemaju određena lica zadužena za rodnu ravnopravnost dužni da donesu odgovarajuće akte o određivanju lica zaduženog za rodnu ravnopravnost u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

EVIDENTIRANJE I IZVEŠTAVANJE O OSTVARIVANJU RODNE RAVNOPRAVNOSTI

Radi praćenja i ostvarivanja rodne ravnopravnosti i izveštavanja o tome, organi javne vlasti, kao i tela za rodnu ravnopravnost, dužni su da evidentiraju podatke razvrstane po polu. Zakonom su taksativno pobrojani koji su to podaci koje evidentiraju organi javne vlasti i tela nadležna za rodnu ravnopravnost u JLS. Zakonom je propisano da svi podaci koji se evidentiraju iskazuju se brojčano ili procentualno i ne mogu da sadrže podatke o ličnosti.

Podaci koje evidentiraju organi javne vlasti i tela nadležnih za rodnu ravnopravnost u JLS unose se na posebnom obrascu (čiji izgled propisuje ministarstvo), u koji se unosi i svaka promena tih podataka, u roku od osam radnih

dana od dana kada je nastala promena. Organi javne vlasti i tela za rodnu ravnopravnost dužni su da evidentirane podatke daju na uvid nadležnoj inspekciji, koja u skladu sa ovim zakonom vrši inspekcijski nadzor u ovoj oblasti, kao i Ministarstvu na njegov zahtev, na način i u skladu sa zaštitom podataka o ličnosti.

Prema zakonu, organi javne vlasti dužni su da sačinjavaju godišnje izveštaje o ostvarivanju rodne ravnopravnosti, koji, pored popunjenog obrasca u koji se unose podaci koje evidentiraju organi javne vlasti i tela nadležna za rodnu ravnopravnost u JLS, sadrži ocenu stanja u pogledu ostvarene rodne ravnopravnosti u organu javne vlasti, uključujući i razloge zbog kojih nije ostvarena propisana ravnopravna zastupljenost žena i muškaraca u sastavu organa javne vlasti, ako ta zastupljenost nije ostvarena i izveštaj o sprovođenju plana upravljanja rizicima, kada je podnosilac izveštaja organ javne vlasti.

Tela za rodnu ravnopravnost u jedinicama lokalne samouprave dužna su da o evidentiranim podacima koja se unose na propisanom obrascu, sastave godišnji izveštaj, koji pored podataka zakonom taksativno pobrojanih podataka sadrži i ocenu stanja rodne ravnopravnosti u JLS za čiju teritoriju su obrazovana tela za rodnu ravnopravnost.
Telo za rodnu ravnopravnost (komisija i savet za rodnu ravnopravnost) godišnji izveštaj dostavlja organu JLS, koji ga je osnovao, najkasnije do kraja godine u kojoj se završava izveštajni period, koji nakon donošenja postaje sastavni deo izveštaja tog organa.

Godišnji izveštaj o ostvarivanju rodne ravnopravnosti i izveštaj o sprovođenju plana upravljanja rizicima, organi javne vlasti dužni su da dostave Ministarstvu najkasnije do 15. januara tekuće godine za prethodnu godinu. Ministarstvo, na osnovu primljenih izveštaja, u saradnji sa telima za rodnu ravnopravnost i licima zaduženim za rodnu ravnopravnost priprema zbirni izveštaj o stanju u oblasti ostvarivanja rodne ravnopravnosti i dostavlja ga Vladi, najkasnije do 1. marta tekuće godine za prethodnu godinu, radi usvajanja.
Zbirni izveštaj o stanju u oblasti ostvarivanja rodne ravnopravnosti dostavlja se republičkom organu nadležnom za poslove statistike i deo su redovnog godišnjeg statističkog praćenja stanja rodne ravnopravnosti.

OSTALE VAŽNE ODREDBE

Organi javne vlasti dužni su da vrše rodnu analizu budžeta i da prihode i rashode planiraju s ciljem unapređenja rodne ravnopravnosti u skladu sa zakonom kojim se uređuje budžetski sistem i princip rodne ravnopravnosti u budžetskom postupku.

Svako lice, ali i **organ javne vlasti** dužni su da prijave svaki vid nasilja zasnovan na polu, odnosno rodu u privatnoj i javnoj sferi. Organi javne vlasti dužni su da bez odlaganja nadležnoj policijskoj upravi ili javnom tužilaštvu prijave svako nasilje za koje saznaju u vršenju poslova iz svoje nadležnosti, odnosno u obavljanju svoje delatnosti.

Organi javne vlasti dužni su da preduzimanjem zakonodavnih i drugih mera obezbede da sve žrtve nasilja imaju lako dostupan pristup opštim uslugama podrške, koje se pružaju u adekvatno opremljenom prostoru, od strane zaposlenih koji su obučeni za pružanje pomoći i podrške žrtvama nasilja.

JLS obezbeđuje specijalizovane usluge podrške, i to: sigurni smeštaj ženama žrtvama nasilja i njihovoj deci u sigurnim kućama ili prihvatilištima, koji su besplatni za sve žene i njihovu decu bez obzira na njihovo mesto prebivališta ili boravišta i dostupni 24 časa, sedam dana u nedelji, prilagođeni potrebama žena žrtava nasilja; pružanje besplatne podrške žrtvama seksualnog nasilja, koji su dostupni 24 časa, sedam dana u nedelji, kao i pružanje kontraceptivne zaštite i zaštite od polno prenosivih bolesti i sudskomedicinskog pregleda. Ove usluge JLS može da obezbeđuje samostalno ili u saradnji sa jednom ili više JLS. **Ove odredbe počeće da se primenjuju 1. januara 2024. godine.**

VAŽENJE I PRIMENA

Narodna skupština Republike Srbije donela je **Zakon o rodnoj ravnopravnosti 20. maja 2021. godine koji stupa na snagu 2. juna 2021. godine** („Sl. glasnik RS“, br. 52/2021).

Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona biće doneti u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, a do tada primenjuju se podzakonski akti koji su doneti do stupanja na snagu ovog zakona, ako nisu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Primena rodno osetljivog jezika, odnosno jezika koji je u skladu sa gramatičkim rodom, u udžbenicima i nastavnom materijalu, kao i u svedočanstvima, diplomama, klasifikacijama, zvanjima, zanimanjima i licencama, kao i u drugim oblicima obrazovno-vaspitnog rada, kao i kod sprovođenja postupka urodnjavanja u JLS u oblasti zaštite životne sredine stupa na snagu tri godine nakon donošenja ovog zakona.

Urednik biltena Pravne novosti: Maja Stojanović Kerić, šef Odeljenja za pravni sistem lokalne samouprave
Kontakt: mailto:maja.stojanovic@skgo.org i 011/735-79-35

Možete nas pratiti i preko:

Ovu uslugu SKGO realizuje u okviru projekta „Institucionalna podrška SKGO – treća faza“, koji podržava Vlada Švajcarske